POLITISK VIDENSKAB I USA

Forskning og problematik

KNUD VOHN

Studiet af politik i USA er i dag et så omfattende emne, at det næppe er muligt for enkeltmand at beherske disciplinen i alle dens aspekter. Når hertil kommer, at den for tiden præges af gennemgribende forandringer, levende indre kontrovers og en mangfoldighed af tilsyneladende disparate tendenser, kan et forsøg på at tage bestik af helheden måske forekomme en smule pretentiøst. Nærværende afhandling tager derfor kun sigte på at introducere emnet for et dansk publikum og giver sig ikke ud for at være skrevet med anden ekspertise end den, som et enkelt års orienteringsforsøg ved forskellige amerikanske universiteter har kunnet bibringe forfatteren.

For imidlertid ret at kunne begribe den aktuelle situation inden for amerikansk politisk videnskab, vil det være nødvendigt dels at opridse den historiske baggrund og dels at give en oversigt over dens faglige indhold, inden der gøres noget forsøg på at kortlægge hovedtendenserne i den nuværende forskning eller skildre den intensive debat om studiets indhold og metode, som har sat sit stærke præg på disciplinen i det forløbne årti.

I.

DEN HISTORISKE BAGGRUND

Politik har alle dage været genstand for refleksion og overvejelse, men den form for studium, der ved amerikanske universiteter og colleges går under betegnelsen »Politics«, »Government« eller »Political Science«, kan næppe opvise en samlet levetid på mere end knap hundrede år. Ikke desto mindre har skiftende målsætninger og varierende fagligt indhold været karakteristisk for disciplinen i den forløbne tid. Det er imidlertid sjældent – om det overhovedet sker – at det inden for en akademisk disciplin kommer til et totalt brud med nedarvede traditioner, og for Political Science i USA synes det at gælde i særlig grad, at overleverede synspunkter med hensyn til fagets studieobjekt og forskningsmetode til stadighed har haft sine tals-

mænd – måske blot med den indskrænkning, at de med tiden er blevet færre. Når der i det følgende foretages en periodisering af den amerikanske politiske videnskabs historie, bør det derfor ikke overses, at de fremherskende tendenser inden for et givet tidsrum har deres forudsætninger og oprindelse i den foregående periode, hvorved en vis overgribning finder sted mellem de forskellige studieretninger[1]).

Som grundlag for en periodisering er det her valgt at lade *studieformålet* udgøre kriteriet herfor. På basis heraf lader det sig gøre at sondre mellem, hvad der kan betegnes som henholdsvis den »pædagogiske«, den »reformistiske« og den »videnskabelige« periode i udviklingen af Political Science[2]).

Den pædagogiske fase strækker sig fra kolonitidens begyndelse til slutningen af det 19. århundrede og er karakteristisk ved, at den politiske videnskab i denne periode havde til hovedformål at uddanne gode samfundsborgere i den nye republik. Dette var i al fald hensigten med den undervisning i politiske emner, som fandt sted i de små New England colleges. Under fagbetegnelser som »Ethicks« og »Naturall Law« doceredes de moralfilosofiske principper vedrørende den enkelte borgers pligter og rettigheder, medens det først var efter republikkens grundlæggelse, at en undervisning påbegyndtes i det for den politiske videnskab centrale emne: »government«. I sin oprindelse bestod det ikke i andet end en simpel indlæring af De Forenede Staters forfatning. Først henimod midten af det 19. århundrede begyndte man at inddrage tekster fra Aristoteles, Locke, Thomas Paine og The Federalist Papers i undervisningen, men nogen systematisk, endsige

[1]) Til belysning af den amerikanske politiske videnskabs historie foreligger der en række enkeltstudier, men der savnes stadig en samlet behandling af disciplinens intellektuelle, pædagogiske og organisatoriske udvikling. Til en orientering kan flg. titler anføres: Anna Haddow, *Political Science in American Colleges and Universities, 1636–1900* (New York 1939); Thomas J. Cook, 'The Methods of Political Science, Chiefly in the United States'. *Contemporary Political Science* (UNESCO, Paris, 1950), s. 75 ff; David Easton, *The Political System* (New York 1953); R. Gordon Hoxie et al., *A History of the Faculty of Political Science, Columbia University* (New York 1955); Robert S. Rankin, *Political Science in the South* (University, Ala., University of Alabama, 1946); Oliver P. Field, *Political Science at Indiana University, 1829–1951* (Bloomington, Ind., Department of Government, Indiana University, 1952); Gerald Eitig Faye, *Political Science at the University of Michigan, 1910–1960* (Ann Arbor, Mich., Department of Political Science, University of Michigan, 1960); Dwight Waldo, *Political Science in the United States of America* (UNESCO, Paris, 1956); Bernard Crick, *The American Science of Politics* (Berkeley, Cal. & London, 1959); Sigmund Neumann, 'Die politische Forschung in den Vereinigten Staaten'. *Politische Forschung* (Schriften des Instituts für Politische Wissenschaft, Bd. 17) hrsgb. v. Otto Stammer (Köln 1960), s. 1 ff; Harold D. Lasswell, *The Future of Political Science* (New York, 1963), s. 30 ff.

[2]) For en periodisering i det væsentlige baseret på studie*metode*, se Charles E. Merriam, 'Recent Advances in Political Methods'. *American Political Science Review*, XVII (1923), s. 286 ff.

komparativ analyse af de politiske institutioner forekom ikke. Det var kun som historie, at de politiske institutioner blev genstand for en mere omfattende behandling, og det er bemærkelsesværdigt, at det var alliancen mellem politik og historie, som gjorde det muligt at hævde faget historie som en selvstændig disciplin over for stillingen som støttefag til så forskelligartede discipliner som teologi, jura, politisk økonomi, filosofi og litteratur. En konsekvens af dette partnerskab har da også været, at man i dag ved en række mindre amerikanske colleges og universiteter finder Political Science administreret som led i den historiske faggruppe (»department«). For den politiske videnskab kom imidlertid det intermezzo, som betegnes ved tyskeren Francis Liebers kaldelse i 1856 til professor i historie og politisk økonomi ved Colombia University i New York, til at varsle om den kommende sondring mellem det historiske studium og studiet af politik. Lieber havde i 1838 skrevet en *Manual of Political Ethics,* som i almindelighed anses for at være den første systematiske udlægning af Political Science i Amerika, og det var derfor naturligt, at han efter sin ansættelse fik udvirket en ændring i fagbetegnelsen, således at hans lærestol blev i »history and political science«.

Men Lieber fik ingen direkte efterfølger ved Columbia, og det var først i forbindelse med oprettelsen af de tysk-inspirerede »graduate schools« i 1880'erne, at mænd som John Burgess, Frank Goodnow og Woodrow Wilson havde held til at få Political Science etableret som en selvstændig akademisk disciplin. De intellektuelle forudsætninger herfor kunne i nogen grad siges at være skabt gennem den stigende emnedifferentiering, som havde fundet sted inden for den højere uddannelse i tiden efter borgerkrigen. Således var moralfilosofien efterhånden blevet helt afpolitiseret, medens de nye »law schools« med deres snævert teknisk-analytiske studie af amerikansk ret havde gjort såvel retsfilosofien som den offentlige ret hjemløse, ligesom den politiske økonomis hendøen også havde fremkaldt et behov for dækning af emner med politisk indhold. På denne baggrund er det forståeligt, at Political Science på det nærmeste kom til at udgøre en art opsamlingskategori for emnekredse, der kunne udskilles fra fag som filosofi, jura, økonomi og historie, men på det tidspunkt voldte dette ingen intellektuelle kvaler, eftersom formålet med studiet fremdeles var pædagogisk-praktisk. Hvad der i så henseende forsvævede stifterne, var ønsket om at bibringe det offentlige livs kommende mænd en solid ballast af kundskaber om emner, som måtte anses for relevante for udøvelsen af offentlige hverv[3]).

[3]) At dette synspunkt fremdeles har sine talsmænd fremgår bl. a. af John A. Perkins, 'Political Science Instruction as Training for Participation in Public Affairs and the Public Services'. *The Status and Prospects of Political Science as a Discipline* (Ann Arbor, Mich., Department of Political Science, University of Michigan, 1960), s. 18 ff.

Det forhold, at Political Science havde et så udtalt pædagogisk sigte, bevirkede, at studiemåden i denne periode blev stærkt præget af den formalisme, der udspringer af en slet og ret principudredning. Et karakteristisk eksempel herpå er Theodor Woolsey's *Political Science; or, The State Theoretically and Practically Considered* (1878), som baserer sig på 25 års forudgående undervisning. Værket spænder vidt og vidner om omfattende studier, men hovedindholdet består af en meget abstrakt behandling af »rights«, og afsnittet om »practical politics« indeholder kun en juridisk-formel beskrivelse af de politiske institutioner. Som sådan står den som en sær transatlantisk omplantning af tysk »Staatslehre«.

Den normative og formelle spekulation blev dog gradvis fortrængt i slutningen af det 19. århundrede. Det første skridt imod en nyorientering betegner i mange henseender Woodrow Wilson's klassiske *Congressional Government* (1885), som ved sin kritiske beskrivelse af de faktiske forhold i nogen grad foregreb, hvad en amerikansk gæsteven, englænderen James Bryce (blandt andet i sin studie over *The American Commonwealth* (1888)), i særlig grad kom til at stå som eksponent for: studiet af *facts*. Denne ændring i studiemåden slog for alvor igennem omkring århundredskiftet og skyldtes først og fremmest en ændring i opfattelsen af studieformålet. Fra at være samfundspædagogisk skulle Political Science nu være reformerende. *Den reformistiske periode* falder således i første halvdel af det 20. århundrede, men må ikke opfattes som et isoleret Political Science-fænomen, idet baggrunden herfor var den almindelige reformbevægelse (The Progressive Movement), som i disse år gennemtrængte det amerikanske samfund. Med den nye reformistiske målsætning som udgangspunkt var det naturligt, at man inden for Political Science kom til at reagere kraftigt imod den filosofiske og juridiske formalisme, hvormed den foregående generation havde tilsløret det politiske livs ikke altid lige behagelige kendsgerninger. De hidtidige studier havde været aldeles uden den »practicality«, som det nye industrielle samfund behøvede til løsning af sine tilpasningsvanskeligheder, og man krævede nu en højere grad af »realism« – og hvad der for den sags skyld var lig hermed: »science« – i studiet af politiske forhold. At progressivisterne med »realism« og »science« i virkeligheden tænkte sig noget i retning af »teknologi«, har visse senere iagttagere anset for at være et hovedkarakteristika ved den amerikanske liberalisme[4]). Tendensen aflæses i øvrigt tydeligt i titlen på Harvard-professoren Albert Bushnell Harts lærebog fra 1903: *Actual Government as Applied under American Conditions*.

Foruden at være aktivt reformerende var progressivisterne både fremskridtstroende og optimistiske i deres indstilling over for problemerne, hvad

[4]) jfr. Louis Hartz, *The Liberal Tradition in America* (New York 1955) & Bernhard Crick, *op.cit.*, s. 73 ff.

der fik visse konsekvenser for den politiske videnskabs kommende udvikling. For det første kom den nye realisme til at betyde, at Political Science i disse år på det nærmeste blev *a-teoretisk*, eller som Hart så slående udtrykte det: »The most distinctive American theory of Government is not to theorize«. Eftersom praktiske reformer udgjorde hovedformålet ved studiet af politiske forhold, var det ikke teoretisk abstraktion, men nøjagtig beskrivelse, man havde brug for, og at være »teoretiker« ansås i faglig henseende for at være en smule suspekt. Politisk teori overvintrede da kun i form af den politiske tænknings historie og stod som sådan helt uden forbindelse med den grove empirisme, som nu praktiseredes under foregiven af at være »science«. Øjensynligt byggede den nye realisme på den antagelse, at kendsgerningerne ville tale for sig selv, og for mænd som Frank Goodnow, Lawrence Lowell og Charles A. Beard var indsamlingen af *facts* så afgjort et hovedpunkt i studiet af politik. En tydelig manifestation heraf udgør den ikke ubetydelige litteraturmasse, som disciplinen afkastede i disse år i form af empiriske beskrivelser ledsaget af praktiske reformforslag. Af potentiel betydning var det dog, at selve dataindsamlingens teknik gjorde store fremskridt herved. Således forsøgte man sig i denne periode blandt andet med interview-metoden, indholdsanalyser, datakvantificering, repræsentative undersøgelser og endda begrænsede »eksperimenter«[5]).

For det andet kom realismens talrige detailstudier og optimismens tro på en vis immanent harmoni imellem retskafne individer til at bevirke, at det amerikanske politiske system ikke blev underkastet en analyse i sin helhed, idet den bestående politiske ordning af det amerikanske samfund antoges for en given og uforanderlig ting. Hvad der kunne være anledning til at overveje var ikke de politiske værdimålsætninger (»life, liberty and the pursuit of happiness«), men derimod midlerne, som burde tages i anvendelse til realisering heraf. Herved blev problemerne behandlet isoleret og løsrevet fra helheden med det resultat, at man ofte overså undersøgelsesresultaternes konsekvenser for systemet i sin helhed. Således synes betydningen af de »direkte primærvalg« for hele det politiske system ikke at være erkendt før end i 1950'erne, hvor V. O. Key først gjorde opmærksom herpå, og dette på trods af, at den foregående periode kan opvise et meget stort antal detailstudier herover[6]). Denne mangel på helhedsperspektiv kom også til at bevirke, at det i eminent grad var hjemlige amerikanske forhold, som kom til at udgøre erfaringsgrundlaget for den reformistiske Political Science. En konsekvens heraf var det, at den komparative studie-

[5]) Jfr. f. eks. Charles E. Merriam & Harold F. Gosnell, *Non-Voting: Causes and Methods of Control* (Chicago 1924); Harold F. Gosnell, *Getting Out the Vote: An Experiment in the Stimulation of Voting* (Chicago 1927); Stuart A. Rice, *Quantitative Methods in Politics* (New York 1928).

[6]) V. O. Key, *American State Politics* (New York 1956).

måde, som den tidligere formalisme til en vis grad havde gjort brug af, led et stærkt forfald. »Comparative Government« (eller som den foretrukne betegnelse efterhånden blev: »Foreign Government«) antog sjældent karakter af andet end udførlige beskrivelser af de forfatningsmæssige institutioner i visse europæiske stater, medens det sammenlignende blev tilgodeset ved en ret summarisk opregning. At den komparative metode frembyder glimrende muligheder for selvforståelse af det amerikanske politiske system, blev således fuldstændig overset[7]).

Skal man kort gøre resultatet op i forholdet mellem de to første faser i den amerikanske politiske videnskabs historie, kan det ironisk nok ske ved at fremhæve, at den ældre traditions filosofiske formalisme i virkeligheden blot var blevet afløst af den konkrete beskrivelses formalisme. Det er denne tilstand, som David Easton har karakteriseret som »hyperfactualism«, og hvis mangel på faglig integration synes at have gjort det berettiget for nutidige kritikere at tale om »the chaos of Political Science«.

Den tredje og foreløbig sidste fase i udviklingen kan, som tidligere nævnt, betegnes som *den videnskabelige periode* og synes at være den dominerende tendens inden for amerikansk Political Science fra omkring midten af dette århundrede. Thi det lader sig generelt fastslå, at der inden for disciplinen i dag lægges overmåde megen vægt på *science* i »political science«. At redegøre herfor frembyder en del vanskeligheder, ikke alene fordi der langt fra hersker enighed blandt fagets udøvere om, hvad der skal forstås ved *science,* men også fordi der til forklaring heraf må forudsættes viden om andre forhold, som det også er hensigten at belyse nærmere. Det vil derfor være nødvendigt på dette sted at nøjes med kort at skildre, hvad den »nye videnskabelighed« inden for Political Science indebærer og henvise en mere udførlig redegørelse for de forskningsmæssige karakteristika og de metodiske problemer til denne afhandlings tredje og fjerde afsnit.

Den »videnskabelige« orientering inden for Political Science har sit udspring i den foregående periode, hvor den første kritik af den nye realismes videnskabsbegreb satte ind. Hermed sigtes der til Arthur F. Bentley's *The Process of Government* (1908), der både må opfattes som en reaktion imod den ældre formalisme og som et forbehold over for den nye realismes a-teoretiske holdning. På samme tid udkom Graham Wallas' *Human Nature in Politics,* der ved sin understregning af psykologiens betydning for den politiske videnskab kom til at udøve større indflydelse i USA end i England, hvor forfatteren havde sit virke. Og endelig må Charles E. Merriam's *New Aspects of Politics* (1925) nævnes, eftersom den ved sit tværvidenskabelige udgangspunkt kom til at udgøre et manifest for, hvad der i 1930'erne blev kendt som »the Chicago school« i amerikansk Political Science. For

[7]) jfr. t. eks. Roy C. Macridis, *The Study of Comparative Government* (New York 1955).

dem alle gælder det, at hvor betydningsfulde de kunne være som enkeltværker, så var det forbeholdt en senere tid at kunne henregne dem blandt sine intellektuelle fædre.

For disciplinen som helhed har den nye målsætning: »to take political science seriously«, d. v. s. som videnskab, ført til en skarp kontrovers over begrebet *political behavior*. Det kan med det samme fastslås, at udtrykket ikke har nogen præcis mening. Under denne betegnelse fylkes en heterogen skare af forskere, der, hvadenten de ønsker empirisk efterprøvelse af teorier eller foretrækker udstrakt anvendelse af statistisk analyse eller finder det nødvendigt at gøre mere brug af begreber og forskningsmåder fra de andre »behavioral sciences«, kun har det til fælles, at ville være mere »videnskabelige«. Det minimum af enighed der gør sig gældende i så henseende, består i bestræbelserne for at identificere ensartede former for politisk aktivitet samt bestemme determinanterne herfor. I så fald drejer det sig om at studere den politiske interaktion mellem enkeltindivider eller grupper som analyseenheder, og det er i øvrigt en given sag, at disse enheder lader sig klart definere, så at udsagn herom kan empirisk verificeres[8]).

Eftersom denne studiemådes anvendelsesmuligheder synes at være særdeles omfattende, er det ikke nogen nødvendighed, at den enkelte »behaviorist« accepterer alle anskuelser, som henregnes under kategorien »political behavior«. Således er for nogle »political behavior« kun at betragte som en faglig underdisciplin, som er kendetegnet ved en kvantitativ forskningsteknik, og som især vedrører studiet af vælgeradfærd. For andre er »political behavior« nærmest at betragte som en særlig studiemåde, systematisk, men ikke nødvendigvis kvantificerende. Og endelig lader det sig gøre blandt »kvantitavisterne« at sondre mellem dem, som anser studiemåden relevant for politiske fænomener i almindelighed, og dem, som kun anser det socialpsykologiske aspekt for værd at undersøge med kvantitative data.

Blandt den nye studieretnings konsekvenser for amerikansk politisk videnskab kan det noteres, at tilløb til en vis ortodoksi med hensyn til forskningsmåden gør sig gældende. Det forekommer således ofte, at en i og for sig prisværdig bestræbelse for empirisk efterprøvelse forenes med en mindre frugtbar afvisning af ethvert udsagn, som ikke søger sin begrundelse i empirisk verifikation. Svarende hertil er den opfattelse, at al datakvantificering er af det gode, og at alle oplysninger indsamlet ved en bestemt teknik, såsom repræsentative undersøgelser, anses for værdifulde, ganske uanset til hvilket formål dette er sket. Ligeledes forekommer det, at en beretiget anstrengelse for at opstille nye analytiske kategorier, som ikke indbefattes i den almindelige terminologi vedrørende det politiske system, resulterer i en forkastelse af alle beskrivende analyser, der benytter en gængs

[8]) En mere udførlig behandling af emnet vil finde sted i nærværende afhandlings fjerde afsnit.

begrebsterminologi, som værende »institutional« (i sig selv et »non-u« udtryk!) og eo ipso forfejlet. Sådanne standpunkter har haft til følge, at størstedelen af den traditionelle studiemåde snarere er blevet opfattet som anti-behavioristisk end som komplementær[9]).

Når der således handles ud fra devisen, at den som ikke er med i bevægelsen må henregnes til modstanderne, da har det ikke kunnet undgås, at lignende ekstreme standpunkter indtages – om ikke af non-behavioristerne, så dog hos anti-behavioristerne. Hos den sidste kategori møder man blandt andet det synspunkt, at det ved studiet af politik drejer sig om at fastslå det unikke, det specifikke og det konkrete, og hos enkelte kan studiet endda antage karakter af en art religionsfilosofisk beskæftigelse[10]). Hos de mere besindige møder man oftest indvendingerne i form af en skepsis, som stærkt understreger de politiske fænomeners komplekse natur og forskelligartethed, og som sætter praktisk erfaring højere end rationel analyse[11]).

For Political Science har denne strid resulteret i en vis indsnævring af den almindelige faglige indsigt. Således har anti-behavioristerne ofte slået sig til tåls med, at de ikke behøvede at tage adfærdsstudierne alvorligt, medens den nye retnings tilhængere til gengæld ikke har villet tage ved lære af kritikken imod visse sider af deres forehavende. Denne kritik har især påpeget, at forskningsmæssig omhu ofte opnås på bekostning af relevans, det vil sige, at anvendelsen af en bestemt forskningsmetode (eller rettere: teknik) sker for dens egen skyld og uden hensyn til emnets større eller mindre grad af trivialitet. Hertil kommer også, at begejstringen for en bestemt undersøgelsesteknik ofte vil sætte meget bestemte grænser for, hvilke emner der kan inddrages i forskningen, hvorved problemer, som måtte ligge uden for anvendelsesområdet, enten afvises eller ignoreres. Det bliver således ikke en bestemt problemstilling, som giver anledning til forskning (med *alle* til dette formål anvendelige midler), men derimod et spørgsmål om, hvilke emner der lader sig behandle af en bestemt teknik til skade for den faglige forskningsprioritet. Endelig har kritiske røster løftet sig imod en forveksling af et videnskabeligt fagsprog med én eller anden obskur modejargon, der ikke udspringer af et reelt kommunikationsbehov[12]). Denne fare synes

[9]) Et eksempel på frugtbar 'komplementaritet' udgør således Merle Fainsod, *How Russia Is Ruled,* Russian Research Center Studies, 11 (Cambridge, Mass. 2/1963).

[10]) jfr. t. eks. Eric Voegelin's programskrift *The New Science of Politics* (Chicago 1954).

[11]) Denne kritik synes i særlig grad at være transatlantisk, og er som sådan repræsentativ for meget af hvad englænderne kalder 'political *studies';* jfr. Michael Oakeshott, *Rationalism in Politics and Other Essays* (London, 1962, og David Easton herom i *op.cit.,* s. 21.

[12]) I et indlæg under International Political Science Association's V. Verdenskongres, Paris 1961, har hollænderen Hans Daalder bl. a. gjort op hermed i *The Plethora of Polysyllables.*

at være størst, hvor ukritiske lån af udtryk og forskningsteknik sker fra andre samfundsvidenskaber, og hvor man ikke i tilstrækkelig grad er klar over analogislutningers ofte misvisende karakter eller den begrebsmæssige udvanding, som opstår ved en bredere betydningsanvendelse. Men i det store og hele synes denne praksis dog at have været mere gavnlig for disciplinens intellektuelle stringens end egentlig vildledende eller direkte hæmmende.

II.

FAGLIGT INDHOLD

På grundlag af disse historiske forudsætninger har amerikansk politisk videnskab udkrystalliseret sig i en række forskellige studieområder, og i det følgende vil en kort oversigt blive givet over denne underopdeling af Political Science. En sådan oversigt vil ikke alene kunne give et indtryk af disciplinens anselige omfang, men også belyse grænseproblemerne i forholdet til de øvrige samfundsvidenskaber[13]).

Om de forskellige studieområder inden for Political Science gælder det, at de kan identificeres i kraft af studieobjekt, så vel som ved forskningsmåde eller arten af de data, som anvendes. Men netop det forhold, at forskellige kriterier har været anvendt ved opdelingen, har medført en høj grad af overgribning mellem de forskellige studieområder, og sondringen mellem de forskellige underdiscipliner må derfor ikke tages som udtryk for andet end rent praktiske foranstaltninger til bedste for administration, forskning og pædagogik. Hverken geografiske synspunkter, forskningsprincipper eller indre faglige emner synes at afgive tilstrækkeligt klare og konsekvente kriterier for en fuldstændig opdeling af faget i underdiscipliner. Dette fremgår blandt andet af det forhold, at der næppe gives to »departments« i Political Science, som har en akkurat enslydende opdeling af faget, og det er et gennemgående karaktertræk, at fagområdet til stadighed er udsat for nye opdelinger, altsammen afhængigt af opkomsten af nye forskningsretninger, ændrede pædagogiske formål eller forskydninger i forholdet til nabovidenskaberne. Her skal imidlertid kort omtales den opdeling af Political Science, som i dag synes at have vundet størst udbredelse. Den falder i følgende fire store undergrupper.

---

13) Emner relevante for dette afsnit findes bl.a. behandlet i: Benjamin E. Lippincott, 'Political Theory in the United States', i *Contemporary Political Science* (UNESCO, Paris 1950), s. 208 ff; *Goals for Political Science,* Report of the Commitee for the Advancement of Teaching, American Political Science Association New York 1951); William A. Robson, *The University Teaching of Social Sciences, Political Science* (UNESCO, Paris 1954); 'Political Science as a Disciplin', A Statement by the Committee on Standards of Instruction, The American Political Science Association, *American Political Science Review,* vol. LVI, 1962, s. 417 ff.

1. *American Government*

Naturligt nok udgør dette emne et hovedområde inden for faget. Det benyttes i vid udstrækning som grundlag for det almindelige propædeutiske kursus i Political Science, men er på graduate-niveau præget af en ret vidtgående specialisering. I centrum står *public law and jurisprudence,* og omfatter som sådan, hvad der traditionelt indgår i den offentlige ret, det vil sige *constitutional law, administrative law* og *criminal law,* men også retssociologiske synsmåder er anlagt ved studiet heraf. Forskningsmæssigt har det været forestillingerne om »the rule of law«, som har dannet udgangspunkt for studiet af problemer vedrørende konstitutionalisme, »civil rights«, de offentlige myndigheders kompetenceområder, domstolenes indseende med forvaltningen, »judiciel review« og procesret i det hele taget, ligesom man også har underkastet fremtrædende juristers retsfilosofiske arbejder en kritisk analyse. I forlængelse heraf studeres også *public administration* – et område, som en overgang har udvist stærk tilbøjelighed til selvstændighed. Emnet udgør den del af Political Science, som især har beskæftiget sig med organisation og ledelse, hvorved det har haft en del til fælles med »business administration«. Den administrative proces omfatter både, hvad der kaldes »policy making« og »policy execution«, og emnemæssigt henregnes hertil administrationsorganernes formelle og uformelle organisationsstruktur, forvaltningsmyndighedernes kompetenceforhold, personelrekruttering og -ledelse, finansforvaltning, forholdet mellem administration og interessegrupper, det sociale velfærdsprogram, såvel som udnyttelsen af naturressourcerne. Pædagogisk er det som regel generelle forvaltningsprincipper, enkelte myndigheders forvaltningsproblemer eller specielle velfærdsprogrammer, som konstituerer de enkelte kurser, medens forskningen i særlig grad har beskæftiget sig med forholdet mellem civile og militære myndigheder, relationerne mellem de forskellige administrative myndigheder, herunder også den administrative decentralisering, råds og nævns virksomhed, samt det offentliges kontrol med økonomisk virksomhed. En tredje undergruppe af American Government udgør *American Politics,* som i dag er et stadigt voksende studieområde. I videste forstand omfatter det studiet af det politiske liv i dets helhed, men det har ikke kunnet undgås, at den stærke vækst også i andet led har ført til en emnemæssig opdeling omkring fænomener som *political parties, interest groups, voting behavior* og *public opinion.* Hovedtemaet er således den politiske proces, som denne afspejler sig i de politiske partiers organisation og funktioner, interessegruppernes virksomhed, vælgernes adfærd og den offentlige meningsdannelses indhold og rolle. Den stedfindende forskning er særdels omfangsrig, og blandt de mere betydningsfulde emner kan nævnes partistudierne, lederskabs-fænomenerne og elitedannelsen, foruden de meget omfattende

valgundersøgelser og analyser af »opinions public«. For sig og med særlig interesse har studiet af »pressure politics« været drevet, hvorved den såkaldte »group-theory« har gennemløbet adskillige forandringer og modifikationer[14]).

2. *Foreign or Comparative Government*

Comparative Government omfatter som regel studiet af politik og statsstyrelse i moderne politiske systemer. Også her er der tale om en vidtspændende underdisciplin, som tager sigte på at identificere den politiske styrelses universelle karakter og de hermed forbundne unikke og fælles karakteristika. Der tages ikke alene sigte på at beskrive de enkelte politiske systemer eller fastslå forskelle og ligheder, men der gøres også visse forsøg på at drage konklusioner af materialet med henblik på formulering af generalisationer om den politiske proces i almindelighed. Det kan i øvrigt ikke nægtes, at det først er for nylig, at opmærksomheden i mindre grad har samlet sig om stormagternes politiske organisation eller de særligt »rene« eller »usædvanlige« typer. Den komparative interesse, som lå til grund herfor, kunne til dels skyldes systemernes fælles historiske oprindelse eller deres eksemplificering af en bestemt systemtype, men også fælles geografisk og kulturel baggrund har kunnet give anledning til sammenligninger. Den hermed forbundne forskning har særligt beskæftiget sig med »constitution-making«, diktaturets væsen og praksis, den forskellige udformning af velfærdspolitik, problemer vedrørende føderation og mellemstatlig integration, legislaturers rolle og betydning, spørgsmålet om politisk ansvar og betingelserne for politisk stabilitet, samt følgerne af Afrikas og Asiens »westernization« eller »modernization«.

3. *International Relations*

Som underdisciplin for Political Science har det amerikanske studium af den internationale politik båret præg af stærke selvstændighedstendenser og tværvidenskabelige studiemåder[15]). Det første forhold skyldes det store omfang, som denne studiegren efterhånden har fået, og man sondrer i dag mellem *international law* (svarende til folkeret) og aflæggeren heraf:

[14]) En udmærket ræsonnerende bibliografi over produktionen inden for hvert af fagets hovedområder findes udarbejdet af Heinz Eulau i *A Readers Guide to the Social Sciences,* ed. by Bert F. Hoselitz (Glencoe, Ill. 1959).

[15]) Litteraturen om International Relations er efterhånden blevet ganske anselig, men som introduktion til emnet kan flg. titler anføres: C. A. W. Manning, *The University Teaching of Social Science, International Relations* (UNESCO, Paris 1954); Quincy Wright, *The Study of International Relations* (New York 1955); Stanley Hoffmann (ed.), *Contemporary Theory in International Relations* (Englewood Cliffs, N. J. 1960); Richard C. Snyder, 'Some Recent Trends in International Relations Theory and Research', i *Essays on the Behavioral Study of Politics,* ed. by Austin Ranney (Urbana, Ill. 1962), s. 103 ff.

international organizations, medens kærnen i studiet udgøres af *international politics* (opfattet som staternes indbyrdes kamp om magt og indflydelse). Det andet forhold skyldes den omstændighed, at International Relations i eminent grad er blevet »problem-oriented«, det vil sige, at man under indtryk af den verdenspolitiske spænding især har koncentreret sig om problemer i forbindelse med fredsbevarelse. Den herved opståede konflikt- eller fredsforskning har mangt og meget til fælles med den *policy-science,* som især Lassewell har gjort sig til talsmand for[16]). Den tankegang, som ligger bag ideen om »a more inclusive science of politics«, har netop sit udspring i problemløsningens strategi, og til det særlige problem om krig eller fred er det i bedste overensstemmelse med »the policy sciences« (politik-videnskaber) at alle til løsningen af dette spørgsmål relevante videnskaber inddrages for derefter gennem planmæssig anvendelse at kunne bidrage hertil. Og eftersom spørgsmålet om konflikter mellem stater normalt har været henregnet til sagområdet for International Relations, har dette medført, at denne studiegren i dag har modtaget store bidrag fra så forskelligartede fag som psykiatri, biologi, geografi, historie, semantik, økonomi, sociologi, psykologi og socialpsykologi, folkeret m. m. I den egentlige forskning har bestræbelserne især været rettet imod den udenrigspolitiske afgørelsesproces (decision making), hvorunder økologiske og psykologiske faktorer, forholdet mellem officielle og uofficielle aktører og forholdet mellem ekskutiv og legislatur er blevet undersøgt; endvidere er værdianskuelser, politisk indstilling og opinion vedrørende udenrigspolitik blevet belyst, blandt andet gennem studier over elite-grupper og offentlig mening. Den internationale politik er blevet analyseret som socialt system eller tolket ud fra ligevægts-teorier, foruden at spil-teori har været anvendt som undersøgelsesmiddel. Endelig bør det nævnes, at mellemstatlig integration i høj grad har stået i centrum for de sidste års forskning.

4. *Political Theory*

Inden for amerikansk politisk videnskab er politisk teori blevet opfattet som den gren af disciplinen, som beskæftiger sig med de fundamentale problemer inden for studiet som helhed, hvilket i første række vil sige spørgsmålet om dets metode og indhold[17]). Som sådan er det grundlæggende for arbejdet i de andre special-områder af faget, og der findes gode muligheder for at lade kurser over »scope and method« udgøre en introduktion til

[16]) Se Harold D. Lasswell, *The Analysis of Political Behavior* (New York 1948) og Harold D. Lasswell, 'The Policy Orientation', i *The Policy Sciences* ed. by Daniel Lerner & Harold D. Lasswell (Stanford, Cal. 1951), s. 3 ff.

[17]) Den politiske teoris problemer er udførligt belyst i *Approaches to the Study of Politics,* ed. by Roland Young (Evanston, Ill. 1958), Part Two, s. 115 ff.

faget som helhed. Men som oftest er det analytisk teori vedrørende principper, begreber og institutioner eller den politiske tænknings historie som gøres til genstand for pædagogisk udfoldelse. Da det imidlertid er inden for »political theory«, at de nye tendenser i særlig grad har gjort sig gældende, vil det forskningsmæssige aspekt af emnet blive gjort til genstand for særlig omtale i tredje afsnit.

Forholdet til nabovidenskaberne

Det er nævnt, at Political Science som disciplin tog sin begyndelse som en art residualkategori for en række emner, der af den ene eller den anden grund ikke kunne indpasses i deres oprindelige fag. Det forhold, at Political Science, som Lasswell udtrykker det, udgør »a microcosm of a macrocosm of law, the humanities and the social and psychological sciences« har haft til følge, at den faglige afgrænsning over for disse emner ofte kan være vanskelig at fastslå, og at forskellige kriterier har været anvendt hertil.

Traditionelt synes *jura* (eller rettere: *law*) at stå Political Science nærmest. Det kan heller ikke bestrides, at meget af den politiske videnskab beskæftiger sig med tilkomsten af love, deres indhold af påbud og forbud, og deres håndhævelse. Men uanset dette, så består der et ret skarpt skel mellem »law schools« og »departments of political science« – et forhold som måske bedst lader sig forklare historisk og psykologisk som et resultat af den politiske videnskabs forsøg på at manifestere sin egenart og sit bredere perspektiv i forholdet til sit faglige ophav[18]).

Som tidligere nævnt kan også *historie* tillægge sig en vis faglig paternitet over for Political Science, og det er uomtvisteligt, at en stor del af de studier, der giver sig ud for at være »political science«, i virkeligheden ikke kan anses for at være andet end historiske undersøgelser. Således studerer man inden for Political Science emner som de politiske ideers historie, forfatningshistorie, politiske institutioners historie, politiske parters historie, diplomatisk historie og historien om enkelte betydningsfulde poltiske begivenheder, hvorved Seeley's påstand om, at »history is past politics, politics present history« kunne synes bekræftet. Men det er alligevel mærkbart, at den historiserende tendens inden for Political Science er i aftagende. Således er det blevet anslået, at kun 10 % af Ph. D-kandidaterne i dag studerer engelsk forfatningshistorie, et emne som for blot en generation siden blev anset for en uomgængelig forudsætning for forståelsen af amerikanske politiske institutioner og derfor blev studeret af næsten alle kandidater. For

[18]) Om forholdet mellem law og political science, se Foster H. Sherwood, 'The Role of Public Law in Political Science', i *Approaches to the Study of Politics*, ed. by Roland Young (Evanston, Ill. 1958).

den nuværende generation synes det imidlertid at gælde, at Seeley's påstand ikke alene ignoreres, men at den ikke engang er blevet hørt[19]).

Det er lejlighedsvis blevet hævdet, at »political science« og »economics« er opstået ved en deling af »political economy« i det 19. århundrede. At dette ingenlunde er tilfældet turde fremgå af det ovenfor anførte, men det ændrer ikke ved det forhold, at politisk økonomi også udgjorde en af forældrene til Political Science. Imidlertid gør der sig en tilsvarende faglig afsondrethed gældende i forholdet mellem *økonomi* og politisk videnskab, som mellem »law« og Political Science. Ganske vist er den økonomiske interpretation (for det meste ikke-marxistisk) af politik et velkendt fænomen inden for Political Science, og ligeledes er det ikke få politologer, som bedriver forskning om emner, hvor økonomi og politik overgriber, for eksempel i spørgsmål vedrørende trust-lovgivningen eller ved problemer omkring naturressourcernes udnyttelse. Ganske vist er der blevet gjort forsøg på at slå bro over den faglige kløft mellem økonomisk og politisk videnskab og at retablere den politiske økonomi i fornyet skikkelse (mest ambitiøst i Robert A. Dahl & Charles E. Lindbloms *Politics, Economics and Welfare* (1953)), men uden at det dog ses at have fået videregående konsekvenser. Sammenslutningen af de to videnskaber i forskningsmæssig henseende synes at have givet de bedste resultater i studiet over afgørelsesprocesser og organisationsanalyser[20]). Som helhed må det dog erkendes, at kun meget få personer inden for Political Science synes at besidde tilstrækkelig indsigt i moderne økonomisk teori til at kunne bibringe studiet en ny dimension af egentlig politisk art. På den anden side har amerikanske økonomers uvilje imod *qua* økonomer at befatte sig med politik, når dette opfattes som formulering af normative synspunkter eller fastsættelse af målsætning, medvirket til, at det politiske element ikke er blevet taget i betragtning ved de generelle teoretikeres modelbygning. For analysen af den økonomiske politik er det ligeledes ualmindeligt, at samarbejde forekommer mellem økonomer og politologer[21]).

I den politiske videnskabs forhold til *psykologi* ændres billedet derimod. Med Graham Wallas og Charles Merriams arbejder har det psykologiske aspekt i studiet af politik vundet stærkt frem, og med Harold D. Lasswell

---

19) Om historiens forhold til den politiske videnskab, se *The Social Sciences in Historical Study,* A Report of the Committee on Historiography, Bulletin 64 (Social Science Research Council, New York 1954), s. 68 ff.

20) James G. March & Herbert A. Simon, *Organizations* (New York 1958).

21) At Anthony Downs i *An Economic Theory of Democracy* (New York 1957) har forsøgt at benytte en økonomisk model til at analysere et forholdsvis begrænset antal *politiske* problemer, rokker ikke ved det forhold, at den *økonomiske* teori så vidt muligt undgår at tage stilling til valget af politisk målsætning. For en behandling af forholdet mellem politisk videnskab og økonomisk videnskab, se Joseph Cropsey, 'On the Relation of Political Science and Economics', *American Political Science Review,* vol. 54, 1960, s. 3 ff.

fandt den psykologiske studiemåde sin fornemste talsmand inden for Political Science[22]). Aktuelle eksempler på psykologiens, og vel navnlig socialpsykologiens, indflydelse på Political Science kan hentes hos en forsker som Gabriel Almond, hvis studier over kommunismens sociale og psykologiske determinanter er et skoleeksempel herpå, ligesom det bør nævnes, at psykologiske synspunkter har været anlagt ved forvaltningsstudier[23]). Brugen af psykologisk materiale kan også registreres inden for International Relations, men i langt de fleste tilfælde sker det i forbindelse med repræsentative undersøgelser, analyser af den offentlige meningsdannelse og valgstudier. På sidstnævnte område er der i øvrigt sket en frugtbar forening af politisk videnskab, psykologi (socialpsykologi) og sociologi[24]).

En lige så stærk indflydelse på Political Science kan spores fra *sociologi* (og i nogen grad fra *kulturantropologien*). Selv om Political Science og sociologi historisk set har en del til fælles i henseende til oprindelse, så består der ikke noget indbyrdes paternitetsforhold, og disse videnskaber må i dag betragtes som »ligestillede«. Det er en grov overdrivelse, når det hævdes, at sociologi »is a method in search of a subject matter«, men det kan ikke nægtes, at mange amerikanske sociologer har påbegyndt en udforskning af emner, som i høj grad besidder politologernes interesse, og det kan ofte være svært at gøre sig klart, hvori de forskellige enkeltvidenskabers bidrag består, når det drejer sig om tværvidenskabelige forskningsprojekter. Det er imidlertid et faktum, at »political sociology« i dag udgør én af den amerikanske sociologis stærkt voksende underafdelinger med en højst interessant og sandsynligvis også frugtbar produktion. I hvert fald finder der i dag en udstrakt låntagning sted af sociologiske begreber indenfor Political Science, hvor det især er sociologer som Talcott Parsons og Robert K. Mertons »funktionelle« teorier, som har vist sig særligt anvendelige i forbindelse med komparative studier af politiske fænomener fra en fremmed kulturkreds[25]).

---

[22]) jfr. f. eks. Harold D. Lasswell, *Psychopathology and Politics* (New York 1930) & *World Politics and Personal Insecurity* (New York 1935).

[23]) Gabriel Almond, *The Appeals of Communism* (New York 1954); Herbert A. Simon, *Administrative Behavior* (New York ²1954).

[24]) Angus Cambell, Philip E. Converse, Warren E. Miller & Donald E. Stokes, *The American Voter* (New York 1960); Eugene Burdick & Arthur J. Brodbeck (eds.), *American Voting Behavior* (Glencoe, Ill. 1959).

[25]) Eksempler på stærk sociologisk begrebsanvendelse kan påvises i f. eks.: *David Apter, The Gold Coast in Transition* (Princeton, N. J. 1955); Gabriel Almond & James S. Coleman (eds.), *The Politics of the Developing Areas* (Princeton, N. J. 1960); Samuel H. Beer & Adam B. Ulam (eds.), *Patterns of Government* (New York ²1962); Lucian W. Pye, *Politics, Personality and Nation Building: Burma's Search for Identity* (New Haven, Con. 1962); Lucian W. Pye, *Communications and Political Development,* Studies in Political Development 1 (Princeton, N. J. 1963).

III.

FORSKNINGSTENDENSER

Af det foregående fremgår det, i hvor høj grad Political Science udgør et både omfattende og kompliceret studium. Når der på denne baggrund gøres et forsøg på at udstikke hovedretningerne inden for den aktuelle forskning, må det erkendes, at identifikationen heraf sker på ret subjektiv basis, og at der givetvis vil kunne anlægges helt andre synsmåder herpå, ligesom det heller ikke har kunnet undgås, at visse forskningstendenser helt eller delvis er blevet overset. I så henseende er problematikken afhængig af det overblik, man ønsker at skaffe sig – og i nærværende afhandling har det drejet sig om at anskue disciplinen i sin helhed. Det tør håbes, at dette overblik ikke er misvisende, selv om det givetvis er mangelfuldt[26]).

For nærværende iagttager synes imidlertid tre hovedtendenser at gøre sig gældende inden for den »videnskabelige« periode i amerikansk politisk videnskab. De kan sammenfattes under betegnelser som »faglig integration«, »globalt perspektiv« og »forøget teoridannelse«.

Med *faglig integration* tænkes på de bestræbelser, der har været udfoldet med henblik på at fastslå den sammenhæng i politiske fænomener, som gør det berettiget at tale om et »politisk system«. Som tidligere nævnt havde en sådan opfattelse gjort sig implicit gældende i den foregående periode, uden at man havde klargjort sig denne forudsætning eller på nogen måde underkastet den en nærmere analyse. Som følge heraf er man i dag stærkt optaget af at præcisere det politiske systems karakteristika og betingelserne for ændringer heri. Denne aktivitet synes i høj grad at have befordret en

---

[26]) Til supplerende belysning af de her omtalte forskningstendenser kan flg. litteratur anføres: Ernest S. Griffith (ed.), *Research in Political Science* (Chapel Hill, N. C. 1948); Karl Loewenstein, 'Über den Stand der Politischen Wissenschaften in den Vereinigten Staaten', *Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaften*, Bd. 106, 1950, s. 349 ff; Thomas I. Cook, *op.cit.* & Charles E. Merriam, 'Political Science in the United States', *Contemporary Political Science* (UNESCO, Paris 1950); Claude E. Hawley & Lewis A. Dexter, 'Recent Political Science Research in American Universities', *American Political Science Review*, vol. 46, 1952, s. 470 ff; David Easton, *op.cit.* (New York 1953); *Research Frontiers in Politics and Government. Brookings Lectures, 1955* (Washington, D. C. 1955); Thomas I. Cook, 'The Prospects of Political Science', *The Journal of Politics*, vol. 17, 1955, s. 265 ff; Hans J. Morgenthau, 'Reflections on the State of Political Science', *The Review of Politics*, vol. 17, 1955, s. 431 ff, genoptrykt i *Dilemmas of Politics* (Chicago 1958); Dwight Waldo, *op.cit.* (UNESCO, Paris 1956); Stanley Hoffmann, 'Tendences de la science politique aux Etats-Unis', *Revue Français de Sciences Politiques*, vol. 7, 1957, s. 913 ff; Arnold Bergsträsser, 'Prinzip und Analyse in der amerikanischen wissenschaftlichen Politik' *Jahrbuch der Amerikastudien*, Bd. 3, 1958, s. 7 ff; Charles S. Hyneman, *The Study of Politics* (Urbana, Ill. 1959); Heinz Eulau, *op.cit.* (Glencoe, Ill. 1959); Roland Young (ed.), *Approaches to the Study of Politics* (Evanston, Ill. 1959); Sigmund Neumann, *op.cit.* (Köln 1960); Harold D. Lasswell, *The Future of Political Science* (New York, 1963) s. 38 ff.

faglig integration, som den eksisterende opdeling i underdiscipliner hidtil har stillet sig i vejen for. Den aktuelle beskæftigelse med »systems« er først og fremmest karakteristisk ved det – i forhold til den sædvanlige institutionelle (juridiske) beskrivelse – større antal faktorer (psykologiske, sociologiske og økonomiske), som indgår i analysen. I tilknytning hertil synes der også at være en tendens til at formulere de samme fundamentale problemstillinger inden for de forskellige underdiscipliner. Således vil det være muligt i en stor del af den nyere litteratur – under behørigt hensyn til de individuelle forskelle med hensyn til fremhævelser og systematik – at opsummere stofbehandlingen som svar på spørgsmål vedrørende identifikation af systemets eller situationens aktører, disses målsætning, deres opfattelser af situationen og deres handlingsmotiver; endvidere hvilke ressourcer og »strategier«, herunder beslutningsmåder og institutionelle normer, der ligger til grund for aktørernes afgørelser, samt endelig under hvilke betingelser et eventuelt skifte vil kunne indtræde heri. Selv om det i øvrigt må medgives, at begrebet »politisk system« ikke anvendes éntydigt af de forskellige forfattere, er der som regel ikke tale om større divergenser heri, end at det vil være muligt at anse dem for at være komplementære begreber, som kun afspejler gradsforskelle i opfattelsen hos de enkelte forskere, for eksempel vedrørende spørgsmålet om forandringer i systemet[27]). En konsekvens af dette er, at begreber og problemstillinger i stigende grad er blevet fælleseje, hvadenten man beskæftiger sig med blokdannelser i verdenspolitikken eller magtstrukturen i lokalsamfund[28]).

Selvfølgelig er dette ikke ensbetydende med, at man udelukkende har koncentreret sig om det politiske system som helhed, men udviklingen har i stigende grad været, at uanset om forskningen har beskæftiget sig med enkelte politiske institutioner eller bestemte aspekter af den politiske proces, så er disse fænomener blevet anskuet ud fra forholdsvis eksplicitte formuleringer vedrørende det system, hvori de indgår. Sådanne analyser finder sjældent sted mere i isolation eller uden forbindelse med helheden. Et godt eksempel herpå er de amerikanske valgstudier. Disse blev tidligere foretaget uden perspektiv for helheden og som et mål i sig selv, hvad enten det kunne dreje sig om at forklare, hvorfor bestemte valggrupper stemte,

[27]) Man sammenligne t. eks. begrebsanvendelsen i værker som: Karl W. Deutsch, Nationalism and Social Communication (New York 1953); David Easton, *op.cit.* (New York 1953); Morton D. Kaplan, *System and Process in International Politics* (New York 1957); Gabriel Almond & James S. Coleman (eds.), *op. cit.* (Princeton, N. J. 1960).

[28]) Eksempler herpå udgør bl. a.: Gabriel Almond, *The American People and Foreign Policy* (New York 1950); Ernst B. Haas, *The Uniting of Europe* (Stanford, Cal. 1958); Wallace S. Sayre & Herbert Kaufman, *Governing New York City* (New York 1960); Robert A. Dahl, *Who Governs? Democracy and Power in an American City* (New Haven, Con. 1961).

som de gjorde, eller belyse rent historisk, hvorfor et givet valg forløb, som det gjorde. I modsætning hertil har den nyeste valgforskning anlagt et langt bredere syn herpå, idet man har forsøgt at benytte valganalyserne til at belyse både den gensidige virkning af de forskellige former for individuel vælgeradfærd og følgerne heraf for det politiske system som helhed såvel som virkningerne af de politiske partiers og interesseorganisationers aktivitet[29]). Den samme tendens gør sig gældende inden for studier over beslutningsprocesserne (decision-making), ligesom den også kan spores i analyser af konkrete institutioner og deres rolle i det politiske liv, ja, selv inden for »public law« kan eksempler herpå fremdrages[30]).

Der er således ingen tvivl om, at denne bevidste koncentration om »det politiske system« er en hovedfaktor i tilvejebringelsen af den så stærkt eftertragtede faglige sammenhæng, som herved synes at kunne ske uden ophævelser over for den både nødvendige og frugtbare opdeling i underdiscipliner, som hidtil har eksisteret inden for Political Science. I et fagområde som International Relations forekommer det nu sjældent, at underdiscipliner som folkeret, international organisation og international politik opfattes som autonome studieområder. Snarere anses de for at være uadskilleligt forbundne midler til at klarlægge et væld af problemer, hvad enten det drejer sig om dagsaktuelle spørgsmål eller om en analytisk interpretation[31]). På samme måde er studiet af udenrigspolitikkens udformning blevet et fællesanliggende for specialisterne både inden for udenrigspolitikken og indenrigspolitikken[32]). Faget Public Administration kan opvise tilsvarende træk. Fra at have været særdeles »provinsiel« og »praktisk« i sit sigte, er Public Administration nu, som følge af den udbredte anvendelse af »det politiske system« som begrebsramme, blevet bragt ud af sin faglige isolation og placeret i den større sammenhæng. Medvirkende hertil har også været konfrontationen med administrative problemer i det internationale plan og erkendelsen af forvaltningens universelle karakter, som medførte, at man inden for denne gren af Political Science kom til at interessere sig for International Relations og Foreign Government[33]).

---

[29]) jfr. V. O. Key, *Southern Politics* (New York 1949) & *American State Politics* (New York 1956); Angus Campbel et al., *op. cit.* (New York 1960).

[30]) Gode eksempler herpå udgør førnævnte Robert A. Dahl & Charles E. Lindblom, *Politics, Economics and Welfare* (New York 1954), samt: Richard C. Snyder et al., *Foreign Policy Decision-Making* (Glencoe, Ill. 1962); Richard E. Neustadt, *Presidential Power* (New York 1960); Victor G. Rosenblum, *Law as a Political Instrument* (New York 1955).

[31]) Inis Claude, *Swords into Plowshares* (New York ²1959); Percy Corbett, *Law in Diplomacy* (Princeton, N. J. 1959).

[32]) jfr. t. eks. Gabriel Almond, *op. cit.* (New York 1950); Bernhard C. Cohen, *The Political Process and Foreign Policy* (Princeton, N. J. 1957).

[33]) Harold Stein (ed.), *Public Administration and Policy Development* (New York 1952); Dwight Waldo, *The Study of Public Administration* (New York, 1955).

Selv om det endnu ikke kan siges, at disse synspunkter også er slået igennem på lærebogsstadiet, vil det i dag ikke være muligt for den enkelte politolog at slå sig til tåls alene med viden om, hvad der eventuelt måtte ske inden for den pågældendes eget specialområde, thi den faglige integration bevirker, at hvad der finder sted inden for et enkeltområde kan have direkte betydning for andre underdiscipliner og dermed for faget som helhed.

Perspektivet i amerikansk politisk videnskab er i dag så afgjort *globalt*. Fra at have haft et dominerende hjemligt erfaringsgrundlag har der lige siden den anden verdenskrigs afslutning været lagt et stort arbejde i bestræbelserne for at indhente oplysninger om den verden, som USA befandt sig i, og som det nu for alvor skulle til at beskæftige sig med. Til dette brug måtte der ikke alene tilvejebringes data, men også foretages sammenligninger, dersom tingene skulle have mening. Som følge heraf har komparative studier været i stærk fremgang i det sidste årti[34]). Formålet med denne studieform må søges i de stigende krav om begrebsklaring inden for Political Science. Sådanne bestræbelser må i sig selv siges at være ganske nyttige, uanset om resultatet heraf gør det muligt at opstille generalisationer, som i tilstrækkelig grad kan verificeres. Den tidligere periodes overvældende interesse for amerikanske forhold havde ikke været nogen gunstig baggrund for metodiske raffinementer inden for komparative studier, og hvad der almindeligvis passerede under betegnelsen »comparative« indskrænkede sig for det meste til blot at omfatte en land-for-land beskrivelse af den formelle politiske organisation i de større europæiske stater. Som følge heraf kom den form for sammenligning, som fandtes, til at omfatte de institutioner, som besad en vis formel lighed, men som i realiteten ofte var vidt forskellige i deres funktionsudøvelse i det politiske liv. Som sådan var disse forsøg begrænsede i antal og ofte ganske ufrugtbare, simpelthen fordi man hverken kunne få tilstrækkelige oplysninger om »facts« eller formulere begreber, som tog tilstrækkelig hensyn til de i virkeligheden vidt forskellige funktioner, som udøvedes af ensbenævnte institutioner. Det kan derfor ikke undre, at når en enkelt dags begivenheder med ét kunne kuldkaste resultaterne af de gængse (formelle) sammenligningsmåder, så måtte der med tiden opstå megen kritik af måden, hvorpå disse sammenligninger blev foretaget[35]). Men utilfredsheden grundede sig også på den omstændighed, at sådanne traditionelle sammenligninger ofte hæftede sig ved de overfladiske forskelle, medens de måske mere fundamentale ligheder forblev upå-

[34]) Sigmund Neumann, 'Comparative Politics. A Half-Century Appraisal', *The Journal of Politics*, vol. 19, 1957, s. 369 ff. Om den komparative metode, se Michael Haas, 'Comparative Analysis', *The Western Political Quarterly*, vol. 15, 1962, s. 294 ff.

[35]) jfr. Roy C. Macridis, *The Study of Comparative Government* (New York 1955).

agtet. Eksempelvis var man tidligere tilbøjelig til at overse det udmærkede sammenligningsgrundlag, som industrialiseringsprocessens indvirkning på de bestående politiske institutioner kunne frembyde. Et bemærkelsesværdigt nyere forsøg i så henseende udgør det tidligere omtalte værk af Robert A. Dahl og Charles E. Lindblom (1953). Dette er ikke en komparativ studie af styreformer i traditionel forstand, men derimod en systematisk analyse af de grundlæggende sociale processer i så forskelligartede politisk-økonomiske systemer som USA og Sovjetunionen.

Den stærkeste impuls til udbygning af den komparative metode stammer imidlertid fra interessen for udviklingslandene. Realitetsbetonede studier af disse nye politiske systemer tillader hverken at gå ud fra en given tingenes tilstand inden for systemet eller den umiddelbare anvendelse af analytiske kategorier, som sædvanligvis anvendes ved behandlingen af vestlige fænomener, thi ikke blot er der fundamentale forskelle, men de nye stater undergår på én og samme tid store omvæltninger og hastige forandringer. Hertil behøves kategorier og begreber, som ikke er tids- eller kulturbundne, og efterhånden som de udvikles, vil deres anvendelighed strække sig videre end til de nye stater. Ved denne form for analyse, vil det således være en hovedopgave at opstille en for alle politiske systemer fælles begrebsramme eller referencesystem, som gør det muligt at foretage sammenligninger af systemer i deres helhed ved at aflæse variationer i referencesystemets enkelte dele. De første skridt til en løsning af denne vanskelige opgave synes nu at være gjort med den af Gabriel Almond og James S. Coleman udarbejdede og redigerede *The Politics of the Developing Areas* (1960)[36]). Som grundlag herfor har man forsøgt sig med den fra antropologien og sociologien kendte strukturelle-funktionelle analysemåde, hvorved sammenligninger mellem systemerne kan foretages (1) med henblik på frekvenshyppigheden i funktionsudøvelsen, (2) hvilke »strukturer« der udøver dem og desuden (3) »stilen« eller måden, hvorpå funktionerne udøves. Som Almond selv har fremhævet, er denne analysemåde en videreførelse af en ellers velkendt praksis inden for Political Science, hvor man længe har indset det frugtbare i at sondre mellem statsorganer og statsfunktioner[37]). Hvor langt denne form for komparativ analyse af globale fænomener kan føre er i det mindste stærkt omdiskuteret. Det har herunder været fremført, at det Almond'ske referencesystem stiller så store krav med hensyn til opdeling i underkategorier og identificering af funktionsindikatorer, at det simpelthen vil være uhåndterligt. Ligeledes har man ment, at

[36]) jfr. dog også Rupert Emerson, *From Empire to Nation* (New York 1960) og Daniel Lerner, *The Passing of Traditional Society* (Glencoe, Ill. 1958).

[37]) Eksempelvis kan nævnes Robert A. Dahl, *A Preface to Democratic Theory* (Chicago 1956); V. O. Key, *Politics, Parties and Pressure Groups* (New York 1960); David B. Trumann, *The Governmental Process* (New York 1951).

det stærke islæt af Parsonsk terminologi vil gøre tingene end mere uforståelige, og endelig er der blevet advaret imod forhastede, overfladiske og ukritiske forsøg på at anvende, hvad der kan synes at være en forholdsvis simpel skematik. Det værdifulde i Almonds indsats består derimod i, at den indeholder en tilskyndelse til bestandig at præcisere, hvilke antagelser der ligger til grund for givne formuleringer vedrørende det politiske system. Endvidere kan det siges, at problemerne omkring den komparative metode er blevet klart formuleret herved, selv om de måske ikke just er blevet løste, foruden at det danner et vist korrektiv til de værste vildfarelser inden for de såkaldte »area-studies«, hvor indsamlingen af kendsgerninger såvist ikke kan gøre det ud for en disciplineret analyse. Endelig tør det nok hævdes, at det globale og komparative aspekt i Almonds arbejde tjener til at understrege den centrale plads, teoridannelsen må have inden for en disciplin, der er nået til at anerkende en pålidelig klassifikation som det første skridt til at skaffe sig indsigt i fænomenerne[38]).

Et slående træk inden for nær sagt ethvert studieområde i amerikansk politisk videnskab er i dag den stigende interesse for *teoridannelse*. Som tidligere nævnt var den foregående periode i Political Science a-teoretisk, og på denne baggrund er det måske forståeligt, at »political theory« både intellektuelt og pædagogisk kom til at indtage en afsondret stilling i forhold til fagets øvrige underdiscipliner. Blandt politologer henvistes de teoretisk interesserede til at beskæftige sig med studier, som ganske vist tillod subtile formuleringer om emner, der kun var af perifer interesse for den politiske videnskab, men derfor også uden videre praktisk betydning for disciplinens forskningsmæssige bestræbelser. Teoretikerne formodedes at være beskæftiget med værdiernes verden og de hermed forbundne påstande af »bør være«-kategorien – i modsætning til det anderledes nyttige studium af »er«-fænomenerne, som optog langt den største del af fagets udøvere. Denne faglige isolation, som i øvrigt minder meget om retsfilosofiens fordrivelse fra »law«-studiet, førte også til, at teoretikerne kom til at føle sig mere i pagt med fag som filosofi, klassisk filologi og idé- eller åndshistorie, og den selvdyrkende antikvariske interesse, som fulgte heraf, var ofte medvirkende til at bibringe nytilkomne studenter den opfattelse, at »political theory« var noget, som kun besad dannelsesmæssig værdi, uden i øvrigt at være af betydning for studiet af politik. Men også det forhold, at teoretikerne i deres studier kom til at stå for en udpræget historicisme, som ikke tillod at opfatte de politiske ideer som andet end produkter af deres samtid og således kun relevante for en given historisk tilstand og dens behov, be-

[38]) Sidst har Almond videreført sin teori, se Gabriel Almond, 'Political Systems and Political Change', *The American Behavioral Scientist*, vol. VI, 1963, No. 10, s. 3 ff.

virkede at studiet af den politiske tænkning ikke blev betragtet som andet end en kuriøs tradition.

Imidlertid har de forannævnte faglige bestræbelser ført til en ny og anderledes interesse for teoretiske anliggender. Inden for så godt som alle den politiske videnskabs studieområder kan en teoretisk orientering spores i dag. Således træffer man i lærebøgerne en teoretiseren i et omfang, som var ukendt i den foregående periode. Ganske vist siger dette intet om disse teoriers tjenlighed, men ændringen er i sig selv betydningsfuld, eftersom et sådant skifte afspejler en forøget videnskabelig beskæftigelse med dette spørgsmål inden for alle områder af Political Science. Selvsagt er der ikke tale om enighed med hensyn til et bestemt teoretisk systems absolutte fortrin frem for andre. Mange opfattelser gør sig gældende og kan tidvis være i skarp opposition til hinanden, men således vil det sandsynligvis vedblive at være. Ikke desto mindre er det vel rimeligt at antage, at efterhånden som teorierne udformes med større klarhed, vil det være muligt med større sikkerhed at fastslå forskellene, samt præcisere deres anvendelsesmuligheder og grænserne for deres indbyrdes forenelighed.

Som det er at vente, er forskellene større inden for makroteorierne end mellem disse og mikroteorierne, og for teorier omhandlende et begrænset studieområde synes der at være den mindste grad af forskel. For eksempel kan det med god ret siges, at der inden for studiet af vælgeradfærd hersker en høj grad af teoretisk enighed. Til dels kan dette skyldes en forholdsvis simple problemstilling inden for dette forskningsområde, men hertil kommer også, at det netop i disse studier har været muligt at foretage et stort antal standardiserede iagttagelser i løbet af en overkommelig tidsfølge, som gør det muligt at verificere den forudgående spekulation. Mere omfattende analyser, for eksempel vedrørende det politiske system i sin helhed, må nødvendigvis arbejde med et relativt ringe antal »tilfælde« og med forholdsvis uensartede og upræcise iagttagelser, hvorfor forekomsten af ikke-verificeret spekulation vil være ret udbredt inden for dette område, ligesom store teoretiske forskelle vil gøre sig gældende.

Under disse omstændigheder kan det ikke undgås, at visse modsætninger eller tilsyneladende uoverensstemmelser forekommer mellem teorier af større eller mindre omfang. Men dersom årsagerne til disse forskelle klargøres, vil teoretiske uoverensstemmelser få konstruktiv betydning for den politiske videnskab, selv om visse vanskeligheder kan være forbundet hermed. I det mindste skulle en stigende grad af teoretisk overvejelse indebære sådanne muligheder.

Hvad den nye teoridannelse angår, så er det værd at understrege, at den ikke udelukkende er begrænset til anliggender, som må søge deres udspring i den empiriske analyse, idet man også har søgt at udnytte den overleverede tradition af politisk tænkning. Denne fornyede beskæftigelse med klas-

sikerne synes at skyldes tre forhold. For det første er man øjensynlig kommet til den erkendelse, at en konsekvent værdirelativisme ikke er mulig. Selv om det ikke kan siges, at den ekstreme etiske relativisme er en følge af den reformistiske periodes »realism« og a-teoretiske holdning, så synes det at forholde sig sådan, at efterhånden som empirisk, analytisk teori bliver mere differentieret og mere omfattende, bliver værdiproblemet tilsvarende mere og mere påtrængende[39]). De forskellige teoretiske opfattelser synes at få konsekvenser for værdianskuelserne, og eftersom disse spørgsmål hidtil har været forbeholdt politiske filosoffer, kan det ikke undre, at man på ny har helliget disse opmærksomheden. Selv om klassikerne har større betydning end som så, er det dog berettiget i denne forbindelse at omtale den fornyede interesse for disse. Det turde måske især være berettiget, når denne genoplivelse af klassikerstudiet for en stor del skyldes tyske emigranter, hvis akademiske uddannelse i så høj grad var præget af den spekulative filosofis tradition[40]). For det andet efterhånden som teoridannelse er blevet én af hovedbeskæftigelserne i Political Science i dag, har studiet af klassisk litteratur fået øget betydning, eftersom man herigennem har kunnet uddrage en vis indsigt og værdifulde iagttagelser af betydelig relevans for den aktuelle forskning[41]).

Ydermere, hvor de teoretiske problemer vedrører den rationelle analyse af grundlæggende politiske fænomener, vil den klassiske litteratur i vid udstrækning kunne bidrage til formuleringen af en præcis problemstilling og til styrkelse af den kritiske indsigt, takket være den århundredlange diskurs herom. At skyde traditionen til side som værende irrelevant er intellektuelt hovmod, som i bedste fald kan karakteriseres som spild af tidligere gjorte anstrengelser, og som i værste fald kun vil medføre en gentagelse af tidligere fremførte synspunkter. Beskæftigelsen med den klassiske litteratur må således tages som tegn på en forøget interesse for teoridannelse[42]). Endelig for det tredje bør det nævnes, at hvor teoridannelsen bliver af mere formel art, det vil sige, at den sigter imod konstruktion, manipulation og analyse af nytten og konsekvensen af forskellige teoretiske modeller over det politi-

[39]) jfr. t. eks. Tang Tsou, 'Fact and Value in Charles E. Merriam', *Southwestern Social Science Quarterly,* vol. 36, 1955, s. 9 ff; David Easton, 'Harold Lasswell: Policy Scientist for a Democratic Society', *The Journal of Politics,* vol. 12, 1950, s. 450 ff.

[40]) se t. eks. Frantz Neumann, *The Democratic and Authoritarian State* (Glencoe, Ill. 1957); værdirelativismen er udførligt behandlet hos Arnold Brecht, *Political Theory* (Princeton, 1959).

[41]) Således er Edmund Burke's teorier om repræsentationens rolle blevet benyttet i John C. Waklke, Heinz Eulau, William Buchanan & Leroy C. Ferguson, *The Legislative System* (New York 1962).

[42]) Et eksempel på en tematisk udnyttelse af klassikerlitteraturen udgør f. eks. Kenneth N. Waltz, *Man, the State and War* (New York 1956).

ske system, der vil den klassiske litteratur afgive et godt grundlag for indhentning af eksempler af direkte interesse for den aktuelle teoretiseren[43]).

Disse mange tegn på en genoplivelse af den politiske teori er dog langt fra ensbetydende med, at den eksisterende arbejdsdeling inden for Political Science vil forsvinde. På den anden side er der hermed endelig gjort op med de umulige forsøg på at behandle politik systematisk uden systematisk teori, og der er ved at udvikle sig en konstruktiv vekselvirkning i forholdet mellem teori og empirisk forskning. Sandsynligvis vil en stor del af de amerikanske politologer vedblive at være deskriptive i deres studiemåde og uden synderlig interesse for teoretiske spørgsmål. Men dersom denne tendens imod fornyet teoridannelse bevarer sin styrke, er det sandsynligt, at de deskriptive studier i fremtiden vil få større betydning ved at finde sted inden for emner af mere generel interesse.

(fortsættes)

---

[43]) Skole eksemplet herpå er Robert A. Dahl, *op. cit.* (Chicago 1956).